

Pokoj mého syna

Film jsem si vybrala pro práci s klienty, kterým umřelo dítě, případně bych toto cvičení chtěla použít pro přátele, spolužáky a širší rodinu, kteří také zesnulého znali. Mám totiž pocit, že v dnešní době se stále hůře vyrovnáváme se smrtí nebo i s těžkými nemocemi, protože jsou na okraji společnosti a společenských témat. Dnešní společnost spíše prosazuje model zdravých a šťastných jedinců, kterým nic nechybí, proto nemoc, umírání a ztráta blízkých nejsou atraktivní téma a ani nijak běžně probírané. Většina lidí má tedy problém tento fakt uchopit a vypořádat se s ním. O co větší je pak bolest, když musí rodiče pochovávat své dítě, kamarádi svého kamaráda nebo spolužáka a prarodiče vnouče. Dříve se jednalo spíše o tragická úmrtí (autonehody apod.), v poslední době ale začíná přibývat i úmrtí mladistvých a dětí v důsledku nevyléčitelných nemocí – rakovina, leukemie, AIDS apod. Nevíme, jak o tématu mluvit, proto se mu spíše vyhýbáme a snažíme se vypořádat se s úmrtím a trápením pomocí vlastních sil, což se kolikrát jednotlivcům nedaří a často to také nabeuráává integritu rodiny. Chtěla bych použít tento film, aby pomohl pozůstalým v diskuzi s dalšími členy rodiny, případně s přáteli, aby se nebáli o své bolesti mluvit a uvědomili si, že na ni nejsou sami.

Otázky (žádná z odpovědí není špatná nebo správná, jedná se pouze o možnosti, které vás mají vést k zamyšlení, zatržených odpovědí může být i více; u odpovědi jiná možnost prosím více rozepište váš názor)

Proč si myslíte, že je pro otce tak důležité běhání?

- a. Únik od každodenních problémů a starostí
- b. Chce se držet ve formě, být atraktivní pro manželku
- c. Díky běhání může mít společnou zálibu se synem a trávit tak s ním více času
- d. Jiná možnost

Co se může otci tolik líbit na hnutí Hare Krišna?

- a. Jejich bezstarostnost a radost
- b. Chuť, s jakou si užívají života
- c. To, že věří v něco vyššího
- d. Jejich nakažlivá radostná hudba

Jak byste definovali vztah mezi otcem a synem?

- a. Vřelý a otevřený
- b. Odpovědnost jednoho vůči druhému
- c. Přesně stanovené hranice, kdo je rodič a kdo dítě
- d. Vztah je spíše chladný, mají pocit, že neznají jeden druhého, nedůvěřují si
- e. Otec stále soupeří o synovu pozornost se synovými kamarády

Jak byste definovali vztah mezi otcem a dcerou?

- a. Vřelý a otevřený
- b. Důvěřuje jí více jak synovi
- c. Přesně stanovené hranice, kdo je rodič a kdo dítě

Co se po smrti syna ve vztahu otce a dcery změní?

Jak na vás působí společná jízda autem na tenisový zápas a společný zpěv? Máte také nějaké rodinné tradice, které děláte celá rodina?

Měli jste nějaké tradice, které kvůli úmrtí syna/dcery/ kamaráda /vnoučete už neděláte? Proč? Máte pocit, že by se zesnulý zlobil, že pokračujete v rodinné/přátelské tradici, i když už s vámi není?

Proč se syn s krádeží fosilie svěřil raději matce jak otci?

- a. Má strach, že by otce zklamal
- b. Nechce otci kazit radost z krásně prožitého dne
- c. Má v matce větší důvěru, věří, že mu rychleji odpustí, nebude mu nic vyčítat

Zažili jste ve vztahu s vaším dítětem také nějaké zklamání, které pak vyvolávalo vlnu nedorozumění? Vyčítali jste si to po úmrtí vašeho dítěte, že jste situaci neřešili jinak? Myslíte si, že by vám to vaše dítě i nadále vyčítalo (i po smrti), nebo by spíše tento problém považovalo již za vyřešený, případně malicherný?

Koho myslíte, že zasáhla zpráva o úmrtí syna nejvíc?

- a. Otce
- b. Matku
- c. Sestru/sourozence
- d. Kamarády
- e. Nedá se posuzovat
- f. Jiná možnost

Prosím, připojte vysvětlení, proč si myslíte, že smrt syna zasáhla nejvíce toho konkrétního vámi zvoleného člověka. Nalik myslíte, že vaše hodnocení ovlivnil vztah, který byste k tomuto zesnulému mohli mít (byl by vám věkově blíže jako syn, kamarád, sourozenec, vnuk apod.)?

Jak jste prožívali/ byste prožívali tak velkou ztrátu vy?

- a. Stejně jako matka – velké utrpení, pláč, rezignace na okolní svět
- b. Stejně jako otec – útěk od bolesti, problému, snaha myslet na něco jiného, nalézt viníka, který je za smrt syna zodpovědný
- c. Stejně jako Sestra – snažit se stmelit rodinu, pokračovat dál v normálním životě, se svou bolestí se nesvědovat ani rodičům, aby jim nepřidala trápení, snažit se s tím porvat sama
- d. Jiná možnost

Myslíte si, že povolání otce (psychiatr) má nějaké výhody či nevýhody ve vyrovnávání se se ztrátou syna? Jak vnímáte vyjádření soustrasti od jeho pacientů?

Co si myslíte o zádušní mši, kterou navrhne sestra zemřelého? (rodina je nevěřící)

- a. Je to dobrý nápad, pomůže to rodině lépe se vyrovnat se ztrátou syna
- b. Pokud v to opravdu nevěří, není to moc dobrý nápad, spíše to rozjitří jejich rány a bolesti
- c. Někomu to může pomoci vyrovnat se se ztrátou, ale někomu to může spíše ublížit
- d. Jiná možnost

Co si otec podle vás nejvíce vyčítá?

- a. Že nebyl dobrým rodičem svému synovi, že ho pořádně neznal
- b. Že není dobrým otcem, manželem ani psychiatrem
- c. Že se nedokáže vypořádat s bolestí ze ztráty syna, i když je sám odborníkem na lidské trápení
- d. Že jel za pacientem, místo aby strávil nedělní odpoledne se synem, který by pak nezahynul při potápění s kamarády

Proč je pro matku tak důležité setkat se se synovou přítelkyní?

- a. Díky setkání s ní bude moci syna poznat i z jiného pohledu
- b. Díky setkání s ní a vyprávění o jejím synovi bude vědět, že její syn žije i nadále, i když jen ve vzpomínkách jeho blízkých
- c. Jiná možnost

Proč si myslíte, že je pro matku tak důležité o synově úmrtí mluvit – s rodinou, s přáteli, s jeho přítelkyní – ale otec chce o smrti syna raději mlčet?

Myslíte si, že to souvisí i s tím, aby otec nepřiváděl své přátele do trapné situace, protože by nevěděli, jak mají reagovat? Nebo raději nechce slyšet vyjadřování soustrastí?

Co je zlomem v otcově osobní bariéře, že začne svůj smutek vyjadřovat i navenek?

- a. Rozhovor s pacientkou
- b. Telefonát synově přítelkyni
- c. Ukončení spolupráce s pacientem, kvůli kterému nešel se synem běhat (vyčítá si to)
- d. Přerušování práce psychiatra
- e. Osobní setkání se synovou přítelkyní

Proč si myslíte, že se každý (otec, matka, dcera) se svým trápením snaží vyrovnat sám?

- a. Myslí si, že druzí už se tolik netrápí, nechce je svým smutkem zatěžovat, proto se raději trápí sám/sama
- b. Snaží se, aby rodina mohla fungovat dál, proto svůj smutek tají a neřeší ho s ostatními
- c. Má pocit, že kdyby začal o smrti mluvit, vyvolalo by to jen další trápení, proto raději mlčí
- d. Myslí si, že musí být ten silný/ta silná, kteří tím, že nedají smutek najevo, pomůže ostatním se s tím lépe vyrovnat
- e. Jiná možnost

Proč se rodina tolik upne na pomoc přítelkyni jejich syna?

- a. Vidí v tom možnost, jak uctít synovu památku
- b. Pomůže jim to znovu stmelit rodinu a pracovat jako tým
- c. Vyhnou se stereotypu a přijdou na jiné myšlenky
- d. Díky společné cestě si uvědomí, jak potřebují jeden druhého
- e. Jiná možnost

Jaký celkový pocit jste měli z filmu?

- a. Spíše pozitivní – rodina se snažila i přes velkou ztrátu fungovat dál, v celku se jí to dařilo
- b. Spíše negativní – neustálé hádky a konflikty mezi rodiči, agresivita dcery při zápase, ukončení kariéry psychiatra
- c. Rozporuplný – některé situace mi nic neříkaly, řešil/a bych je jinak, nebo by u nás v rodině vůbec nenastaly
- d. Rozporuplný – film byl zajímavý, vyvolával ve mně řadu vzpomínek, dokázal jsem se na ztrátu podívat i jinak, jak ji prožívají i jiní lidé než já

Pomohl vám film najít nové možnosti a otázky? Případně odpovědi na vaše (i nevyřčené) otázky?

Myslíte si, že po zhlédnutí filmu a po prožití zkušenosti byste příště reagovali jinak? Více se svěřovali se svým trápením, příp. o něm méně mluvili?

Jaké je podle vás nejlepší řešení, jak se se smutkem ze ztráty blízkého člověka vyrovnat? Existuje vůbec nějaké správné řešení pro všechny?

Řídili jste se i vy tímto vámi navrhovaným řešením nebo se vám vybavilo až s odstupem, příp. po zhlédnutí filmu?

Myslíte si, že je důležité uchovávat památku na zesnulé alespoň ve vzpomínkách?

Je **pro vás** důležité mluvit o zesnulých a o smrti? Měli jste dříve, než jste sami poznali tak velkou ztrátu, jiný názor?